

ברכה הסמוכה לחברתה

שנינו בברייתא (ברכות דף מו ע"א):

כל הברכות כולן פותח בהן בברוך וחותרם בהן בברוך חוץ מברכת הפירות וברכת המצוות וברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבקריית שמע יש מהן שפותח בהן בברוך ואין חותם בברוך, ויש מהן שחותם בהן בברוך ואין פותח בברוך והטוב והמטיב פותח בברוך ואין חותם בברוך.

בברכה הסמוכה לחברתה חותם בברוך ואינו פותח בברוך. בגדר דין 'ברכה הסמוכה לחברתה' מצינו מחלוקת ראשונים אם הכוונה היא שבברכה הסמוכה לחברתה אין צורך בפתיחה בברוך או שה'ברוך' שבברכה הקודמת לה, מועיל גם לה.

בירושלמי (ברכות פרק א' הלכה ה') איתא:

אלו ברכות שפותחין בהן בברוך כל הברכות פותחין בהן בברוך ואם היתה ברכה סמוכה לחבירתה כגון ק"ש ותפילה אין פותחין בהן בברוך. התיב רבי ירמיה הרי גאולה שנייא היא דמר רבי יוחנן הלל אם שמעה בבית הכנסת יצא.

רוב הראשונים (ע' תוספות ברכות דף יד ע"א ד"ה ימים שהיחיד, רמב"ן פסחים דף קיח ע"א, ועוד) מפרשים ששאלת רבי ירמיה היא למה ברכת אשר גאלנו (שאומרים לאחר ההלל בליל פסח) פותחת בברוך, והרי היא סמוכה לברכת הלל. תירוץ הירושלמי הוא, שהואיל ואם בירך על ההלל בבית הכנסת יצא, ואינו מברך שוב בשעת הסעודה, לכן ברכת הגאולה אינה נחשבת סמוכה לברכה הקודמת.

אולם, תוספות הרא"ש (ברכות דף מו ע"א)

מביא בשם בעל הלכות גדולות, וכן בסדר רב עמרם, שאין מברכים בלילי פסחים על הלל, וז"ל:

ובה"ג כתוב וכן בסדר רב עמרם שאין מברכין בלילי פסחים על ההלל לפי שחולקין אותו לפני הסעודה ולאחר הסעודה, וה"פ דירושלמי לדעתם והרי גאולה כלומר כיון שאינו התחלת דבר, בשביל שלפניו מדבר בענין הגאולה אף על פי שאין ברכה לפניו אין לו לפתוח בברוך שלעולם אין ברכה פותחת בברוך אלא כשהיא תחלת הדבר.

מקור הדברים הוא בראבי"ה (חלק א' שו"ת קס"ח), המסביר את הירושלמי:

וזהו פתרונו, התיב ר' ירמיה הרי גאולה דליל פסח בא"י אמ"ה אשר גאלנו, שאינה התחלת הדבר והוי סמוכה לחברתה, כדמוכח בירושלמי לקמן דאע"פ שאין חתימת ברכה לפניה רק שאינה התחלת הדבר, שאמר שום דבר לפניה קורא אותה סמוכה לחברתה, ומעתה פריך שפיר הרי גאולה שפותח בברוך, ומשני שנייא הלל שאמר קודם ברכה דגאולה שאם שמע בבית הכנסת כל הקידוש והסדר ואגדתא והלל משליח צבור עד ברכה של גאולה והיה הולך לביתו ומתחיל בכוס שני בגאולה ובוצע על הסדר ואוכל יצא.

לשיטתו, כשיש ענין הקודם לברכה, כמו שכתב שם הראבי"ה (בד"ה ועוד אני מוסיף),

אין צורך בפתיחה ולכן הברכה לא פותחת בברוך. וז"ל:

והא דפותחין ברוך א"י אמ"ה אשר בחר בנביאים טובים, משום דתורה לחוד ונביאים

לחוד, ולא שייך למימר סמוכה לחברתה אלא היכי ששני הדברים הם מענין אחד קצת. לפי שיטתם ברכה הסמוכה לחברתה אין פירושה שתחילת הברכה הראשונה היא גם פתיחת השניה, אלא שהשניה אינה צריכה פתיחה כיון שאינה התחלת ענין, שהרי ברכת גאלנו היתה יכולה להיחשב סמוכה להלל אף שאין ברכה על הלל לשיטתם.

לעומת הראב"ה ותוספות הרא"ש, דעת ראשונים אחרים בגדר ברכה הסמוכה לחברתה היא שהברוך שבברכה הקודמת מועיל גם לה, אלא שהם חולקים בזהות אותו 'ברוך': האם הכוונה לפתיחה של הברכה הראשונה או שחתימת הראשונה היא פתיחת האחרונה.

דעת רש"י והרשב"ם בפסחים (דף קד ע"ב בד"ה ויש מהן) דברכה הסמוכה לחברתה לא פותחת בברוך שהרי פוטרתה הראשונה שנפתחה בברוך, וכ"כ הרשב"א (ברכות דף יא ע"א): "כיון שהיא סמוכה לחברתה והראשונה פותחת בברוך הרי אלו כולן כאלו פותחות בברוך", וכן כתב הרשב"א להלן (ברכות דף מט ע"א).

אולם התוספות שם בפסחים (ד"ה חוץ) כתבו שלפי שיטתם בראשונה אין צריך לפתוח השניה בברוך, והיא שיטת ר"ת המובאת בתוספות הרא"ש (ברכות דף מו ע"ב):

ויש מהן חותם בברוך ואין פותח בברוך. כגון ברכה הסמוכה לחברתה. ופי' רשב"ם משום דפטרתה הראשונה שנפתחה בברוך, ור"ת פירש דחתימת הראשונה הויה פתיחה לברכה הסמוכה לה.

לפי הדעה האחרונה, דין ברכה הסמוכה לחברתה נאמר רק בברכה שסמוכה לברכה ארוכה שיש בה חתימה, כיון שחתימת הראשונה היא פתיחת האחרונה.

ולכן כתב הרא"ש (ברכות פ"א סימן י"ג) לענין ברכת והערב בברכות התורה: ולפי מה שרגיל ר"ת לפרש דכל היכא שהברכות קצרות אפילו ברכה הסמוכה לחברתה פותחת בברוך כמו ברכות של הבדלה וברכות של חופה, א"כ היה צריך לברכה אחרונה שתהא פותחת בברוך, שאותה שלפניה קצרה. לכך היה אומר רבינו תם שאין זה כ"א סיום ברכה ראשונה ואינו כי אם שתי ברכות והיה אומר והערב נא.

ברכה קצרה פותחת בברוך ואינה מסיימת בברוך, וכיון שאין בה סיום, היא אינה יכולה להיות פתיחה לברכה שסמוכה לה. לכן אומר ר"ת לגבי ברכת והערב שאין זו כי אם סיום הברכה, ויש לומר "והערב", מבלי להוסיף 'ברוך' בתחילתה. וכן בשיטה מקובצת שם בשם תלמידי רבנו יונה: "דכי אמרינן ברכה הסמוכה לחברתה היכא דקמייתא חתם בה חתימה דחתימה דקמייתא הוי פתיחה לבתרייתא וכו'". וכן בשם הרא"ה, וברבנו יונה שם (דף ה ע"ב באלפס) בשם רבנו תם. ועוד הביא בתוספות רי"ד (כתובות דף ח ע"א) לגבי שבע ברכות, שברכה הסמוכה לחברתה פירושה שחתימת הראשונה היא פתיחת הסמוכה לה (וראה ספר העיטור ח"ב שער שני ברכת חתנים, עמ' 128, בשם רה"ג).

מחלוקת זו תלויה בפירוש הגמרא בברכות (דף מט ע"א). בגמרא בברכות מבואר שקיי"ל שכל ברכה שאין בה מלכות לא שמה

על כל העולם שהודיע מלכותו", כלומר שבברכות האמצעיות אין צורך לומר מלכות כיון שאינם בפתחת התפילה. ולפי זה, הפירוש בגמרא לגבי ברכת הארץ הוא שאין בה מלכות כיון שהיא ברכה הסמוכה לחברתה, ובברכה הסמוכה לחברתה אין צורך במלכות, כיון שאינה באה בפתחת ענין. זוהי שיטת התוספות בפסחים שהבאנו לעיל ור"ת וסיעתם הסוברים שברכה סמוכה לחברתה היינו לחתימה, ולכן אין בה צורך במלכות. ואי אפשר לומר שהמלכות של הראשונה קאי על האחרונה כיון שאין מלכות בחתימה.

נראה, שיש הבדל בהבנת ברכה הסמוכה לחברתה בין שיטת רש"י והרשב"ם האומרים שפתחת הראשונה היא גם פתיחת האחרונה, לשיטת ר"ת ודעימיה שחתימת הראשונה היא פתיחת האחרונה. לשיטת ר"ת ור"י כל ברכה צריכה להיפתח בברוך, אלא שגם הברכה האחרונה נחשבת כפותחת בברוך, שהרי חתימת הראשונה היא חלק מן הברכה שלאחריה.

לעומת זאת, רש"י והרשב"ם בפסחים כתבו שפותרתה הראשונה שפותחת בברוך. הביאור ברש"י לענ"ד איננו שפתחת הראשונה נחשבת כפתחת השניה, אלא שדין פתיחת ברוך נאמר על פתיחת ראשי סדרי הברכות, כלשון רש"י בכתובות (דף ח ע"א ד"ה שמח תשמח): "ולפי שהסדר מתחיל מאשר יצר לפיכך פתח בה בברוך וחתם בה בברוך כדרך כל ראשי סדרי ברכות". לכן כתב רש"י שברכת אשר יצר בשבע ברכות פותחת בברוך לפי שהסדר מתחיל מאשר יצר, משא"כ ברכת שהכל ברא לכבודו שאינה מן הסדר, וכן כתב שם דברכת יוצר האדם אינה

ברכה. הגמרא מקשה "אלא ברכת הארץ מאי טעמא לא", ומתרצת: "משום דהוה לה ברכה הסמוכה לחברתה". וכ"כ הרמב"ם בהלכות ברכות (פרק א' הלכה ה): "וכל ברכה שאין בה הזכרת השם ומלכות אינה ברכה אלא אם כן היתה סמוכה לחברתה". ועיי"ש בכס"מ שפירש שהמלכות שבברכה ראשונה עולה גם לשניה, שהרי בכל ברכה הסמוכה לחברתה, שאין בה פתיחה, ממילא אין גם מלכות, ונפטרת על ידי הראשונה. וכ"כ הרשב"א (שם בד"ה ברוך שנתן) "דכל שהוא מזכיר בברכה הסמוכה לחברתה הרי הן נכללות בברכה שיש בה מלכות בפתחתה וחתמתה דכל שסמוכה הרי היא כאלו פותחת בברוך שפתחת הראשונה כוללת כולן" עכ"ל. וכ"כ התוספות (שם ד"ה ברוך): "וברכות של י"ח כולם סמוכות לברכות קל חי וקים אי נמי אלהי אברהם היינו מלכות".

אם דין ברכה הסמוכה לחברתה פוטר גם מלהזכיר מלכות, הרי שיש להסמיך לפתיחת הברכה הקודמת שבה יש מלכות, ולא לחתימה שבה אין מלכות. לפי זה מה שכתב רש"י (דף מו ע"ב בד"ה ויש מהן): "וברכה אחרונה שבק"ש אמת ויציב ואמת ואמונה שאע"פ שק"ש מפסיק בינתיים אברכות דלפניה סמוכה והו"ל סמוכה לחברתה", כוונתו שהיא סמוכה לברכת יוצר אור או המעריב ערבים דיש בה מלכות. וכ"כ רע"א על המשנה בשחר מברך וכו' (אות י"א עיי"ש).

לעומת זאת, התוספות (דף מ ע"ב ד"ה אמר אביי) כתבו "וברכות של שמונה עשרה אין בהן מלכות דאינן באין בפתחה ובחתימה אין שייך מלכות אבל אלהי אברהם הוי כמו מלכות דאברהם אבינו המליך הקדוש ברוך הוא

כוללת את כולן". לפי הרשב"א פתיחת ברוך יוצרת חלות שם ברכה גם על הסמוכה.

נפקא מינה בין הבנת רש"י והבנת הרשב"א תהיה האם ברכה הסמוכה לחברתה תיחשב כברכה ארוכה. לפי פירוש הרשב"א (ברכות דף יא ע"א) ברכה ארוכה היינו שפותחת וחותרת בברוך, ברכה הסמוכה לחברתה תיחשב לברכה ארוכה, וכן מפורש ברשב"א שם, והיינו משום שפתיחת הקודמת מחילה חלות ברכה עם פתיחה גם על הסמוכה שלאחריה. אבל לרש"י, ברכה הסמוכה לחברתה עדיין היא ברכה קצרה שאינה צריכה לפתוח בברוך. לכן לרשב"א ע"כ הטעם של ברכה אחרונה של ק"ש שאינה פותחת בברוך אינה משום ברכה הסמוכה לחברתה אלא משום שזו תקנה מיוחדת, כפי שכתב שם ונביאו להלן, דאל"כ הרי זו תיחשב ברכה ארוכה, ובמשנה (ברכות דף יא ע"א) לפי הרשב"א שם מבואר שזו ברכה קצרה.

הטעם שלשיטת הרשב"א שם ברכה שניה של קריאת שמע היא קצרה, אף שיש בה ברוך מטעם דהויא סמוכה לחברתה, כתב הרשב"א שם:

אבל אם הם סמוכות ואין להן סדר כברכות שניות שלפני קרית שמע דשחרית ודערבית שאלו רצה להקדים ברכה לחברתה מקדים ואין בכך כלום כדאיתא בסמוך, הרי אלו כאלו מעיקרן נתקנו לחתום ושלא לפתוח, ואף היא נקראת קצרה וכ"ש אמת ויציב שהיא אינה סמוכה.

מצאנו שרש"י ורשב"א נחלקו האם ברכה אחרונה שבקריאת שמע אינה פותחת

מסדר ברכת הזיווג ע"ש. ונראה שזה פירוש דברי רש"י בברכות (דף מו ע"ב ד"ה ויש) "ויש מהם חותם ולא פותח, כגון ברכה הסמוכה לחברתה, שהרי כבר פתח בברכה ראשונה", היינו שדי בפתיחה ראשונה, ואין צורך בפתיחה בשניה. ולכן כתב רש"י (דף מט ע"א ד"ה מאן דאמר), לגבי ברכת הטוב והמטיב: "הלכך לאו ברכה הסמוכה לחברתה היא שאינה מברכת הארץ". והתוספות הסוברים שחתימת הראשונה היא פתיחה לשניה, אתי שפיר מה שכתבו (פסחים דף קד ע"ב ד"ה חוץ מברכה) דאין לסמוך לקצרות "דהיה נראה הכל ברכה אחת" לכן ברכת אשר יצר, אם לא היתה פותחת בברוך, היתה נראית כברכה אחת שמתחילה ברוך יוצר האדם וממשיכה אשר יצר. אך לרש"י שסובר שחתימת הראשונה איננה נחשבת כפתיחת האחרונה, אין חשש שהברכה השנייה תיראה כחלק מן הברכה הראשונה, ולכן כתב רש"י טעם אחר לכך שאשר יצר פותחת בברוך, כיון ששתי הברכות הראשונות לא שייכות לסדר הזיווג.

נראה שהרשב"א, אף דס"ל כרש"י שהסמיכות היא לפתיחת הראשונה, דעתו בהבנת ברכה הסמוכה לחברתה שונה. הרשב"א כתב (ברכות דף יא ע"א) וז"ל: "אם הן סמוכות לברכות שיש להן סדר כגון ברכות של שמונה עשרה הרי אלו כמטבע ארוך שכל אחת כיון שהיא סמוכה לחברתה והראשונה פותחת בברוך הרי אלו כולן כאלו פותחות בברוך" עכ"ל. הרשב"א לא סובר כרש"י שרק בפתיחת ראשי סדרת ברכות יש ברוך, אלא שכאשר יש ברכות שסמוכות לחברתן כולן נחשבות כברכות שפותחות בברוך, וכמו שמפורש בדבריו (דף מט ע"א): "דכל שסמוכה הרי היא כאלו פותחת בברוך שפתיחת הראשונה

בברוך משום שהיא סמוכה לחברתה או משום תקנה מיוחדת. בביאור הברייתא (ברכות דף מו ע"א) שהובאה לעיל: "כל הברכות כולן פותח בהן בברוך וחותם בהן בברוך חוץ מברכת הפירות וברכת המצוות וברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבקריאת שמע", רש"י (ד"ה ויש מהן) פירש שגם ברכה אחרונה שבק"ש אינה פותחת בברוך כיון שהיא סמוכה לברכות שלפניה, ואע"פ שק"ש מפסיקה. אבל הרשב"א כתב:

כל הברכות כלן פותח בהן בברוך וכו', ולא כלל הוא דהא איכא ברכת אלהי נשמה וברכת הדרך ותפלה קצרה וברכת גשמים שאינן סמוכות ואפילו כן אין פותחות בברוך, ומסתברא דברכה אחרונה שבקריאת שמע דכוותיהו שאינה סמוכה לברכות שלפני קריאת שמע שהרי קריאת שמע הפסיק ביניהם, והיינו דקתני הכא ברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבקריאת שמע דאלמא ברכה סמוכה וברכה אחרונה שבק"ש לאו בני בקתא חדא נינהו.

לרשב"א הברכות הקצרות של קריאת שמע, אינן סמוכות, אלא כך נתקנו, כפי שכתב: "הרי אלו כאלו מעיקרן נתקנו לחתום ושלא לפתוח". לדעת רש"י, צריך לומר שהברייתא חילקה בין ברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבק"ש כיון שיש שני סוגי ברכה הסמוכה לחברתה, בלי הפסק ועם הפסק. אבל הרשב"א סובר דכיון דיש הפסק של ק"ש, אין זו ברכה הסמוכה לחברתה אלא תקנה מיוחדת ולכן הברייתא הזכירה בנפרד את הברכה האחרונה שבק"ש.

אפשר לומר שלדעת הרשב"א, ברכה אחרונה של קריאת שמע אינה סמוכה לברכה שלפניה, כיון שבמקום שיש הפסק, הברכה הראשונה לא יכולה להחיל פתיחה על השניה. אך לדעת רש"י שסובר שאין צורך להחיל חלות פתיחת ברכה ראשונה על הברכה השניה, אלא שפתיחת ברוך תקנו על ראשי סודי ברכות, סוף סוף כל ברכות ק"ש מהוות סדרה אחת וסגי בפתיחת ראש הסדרה.

ונראה שגם הרמב"ם ס"ל דברכה אחרונה שבק"ש לא פותחת בברוך משום תקנה מיוחדת כדעת הרשב"א, ולא כדעת רש"י שהיא סמוכה לחברתה, דהנה ראית הרשב"א מהא דחילקה אותן הברייתא לשנים: "ברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבק"ש" היא לכאורה ראייה חזקה, אלא שרש"י ע"כ יפרש דכוונת הברייתא להשיענו דאע"ג דק"ש מפסיקה, הברכה האחרונה נחשבת ברכה הסמוכה לחברתה.

והנה, כל זה ניתן לומר לפי הגרסה אצלנו, שהיא גם גרסת הירושלמי, שהקדימה ברכה הסמוכה לחברתה, לפני ברכה אחרונה שבק"ש: "חוץ מברכת הפירות וברכת המצוות וברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבקריאת שמע". לגרסה זו יתכן לומר שאף ברכה אחרונה שבקריאת שמע היא ברכה הסמוכה לחברתה.

משא"כ לפי הנוסח בתוספתא שכתוב שם: "חוץ מברכה אחרונה שבק"ש וברכה הסמוכה לחברתה", משמע שברכה אחרונה של קריאת שמע אינה ברכה הסמוכה לחברתה. וע' רשב"א (ברכות דף יא ע"א ד"ה ולענין) שנראה שלמד

מהתוספתא שגם אמת ויציב וגם אמת ואמונה נתקנו מעיקרא כך שלא לפתוח בברוך ולא משום שהיא סמוכה. והנה הרמב"ם בהלכות ברכות (פרק י"א הלכה א) מביא את נוסח התוספתא ולא את נוסח הגמרא שלנו, שהרי כתב: "כל הברכות וכו' חוץ מברכה אחרונה של ק"ש וברכה הסמוכה לחברתה". משמע שסובר כמו הרשב"א דברכה אחרונה של ק"ש היא תקנה מיוחדת.

לפי זה, לא רחוק לומר שלדעת הרמב"ם גם הברכה השנייה של ק"ש, דהיינו אהבת עולם,¹ שאינה פותחת בברוך, אין זה משום שהיא ברכה הסמוכה לחברתה, אלא זו תקנה מיוחדת, וכדעת הרשב"א. וראה בפירוש המשניות לרמב"ם על המשנה "בשחר מברך שתים לפניו וכו'", שכתב שאהבת עולם היא ברכה קצרה. אם נאמר כך, מיושבת קושית הכסף משנה על הרמב"ם (הלכות קריאת שמע פרק א' הלכה ח): הרמב"ם פסק "הקדים ברכה שנייה לברכה ראשונה בין ביום בין בלילה בין לפניו בין לאחוריה יצא לפי שאין סדר בברכות" (ומטעם זה כתב הרשב"א שם שאהבת עולם אינה סמוכה לחברתה), וכתב על זה הכסף משנה "ומ"מ יש לתמוה דכיון דקי"ל כל ברכה שאין בה שם ומלכות אינה ברכה וברכה הסמוכה לחברתה אין בפתחתה הזכרת השם ובכולה ליכא מלכות כשקורא אותה בלא סמוכה לחברתה היאך יצא". ולפי הנ"ל דוהי תקנה מיוחדת, אין מקום לתמיהת הכסף משנה.

ובעצם המחלוקת בין רש"י לרשב"א אם ברכה אחרונה שבקריאת שמע היא תקנה מיוחדת או מבוססת על דין ברכה הסמוכה לחברתה, אפשר לומר דחולקים אם פתיחת ברוך היא ממהותה של הברכה או שיש תנאי בברכה שהיא פותחת בברוך. לפי רש"י פתיחה בברוך היא ממהותה של הברכה, ולא שייך לומר שיש תקנה מיוחדת, דאם יש תקנה מיוחדת הרי דמעיקרא אין זו ברכה ורק התקנה משויא לה ברכה.² ולפי הרשב"א היא תנאי בברכה, וממילא הכא הוי תקנה מיוחדת.

והנה ר"ת מקשה למה הבדלה פותחת בברוך, והלא היא סמוכה לברכת המאור. ותירץ דאם לא תפתח בברוך תיראה כברכה אחת. ולכאורה צ"ע למה ר"ת לא מקשה מקידוש. אפשר לומר, דהואיל ודעת ר"ת היא דחתימת הראשונה היא פתיחה לאחרונה, כמו שכתב תוספות הרא"ש (שהובא לעיל), והיינו דמצרפים את הברכה הראשונה עם האחרונה, נראה דס"ל לר"ת דברכת הנהנין אי אפשר לצרף לברכת השבת. וכן כתב הר"ן בחידושו (פסחים דף קד ע"ב):

וכי אמרינן דברכה הסמוכה לחברתה אינה פותחת בברוך ה"מ כשהן מענין א' אבל משני ענינים לא מקריא סמוכה ומ"ה ברכת קדוש אף על פי שהיא סמוכה לברכת היין פותחין בה בברוך שזו ברכת היין וזו קדוש היום. **ר"ת** הקשה רק מברכת מאורי האש מפני שכנראה סובר כרמב"ן בברכות (דף נא ע"ב)

¹ והרשב"א שם כתב שגם ברכה אחרונה של ק"ש כוותיהו.

¹ לשיטת הרמב"ם זהו הנוסח הן ביום והן בלילה.
² אלא שאם כן יקשה על רש"י מדוע יש ברכות שאינן פותחות בברוך, שהן ודאי יוצאות מן הכלל, כפי שהעיר הרשב"א בברכות דף מו ע"א: "ברכת אלהי נשמה וברכת הדרך ותפלה קצרה וברכת גשמים",

דברכת מאורי האש אינה ברכת הנהנין, וכ"כ הריטב"א (פסחים דף נד ע"א). כיון שברכת מאורי האש היא ברכת השבח, לכן שואל ר"ת מברכת הבדלה שסמוכה לברכת מאורי האש.³

אולם הרשב"א (ברכות דף יא ע"א) מקשה גם על קידוש, וכן בירושלמי, והיינו שברכת הגפן תהיה פתיחה גם לקידוש שהוא ברכת השבח, ואעפ"כ לגבי ברכת קריאת שמע הוא מוכיח משיטת הגאונים דס"ל דברכות הראשונות

של שמע אינן ברכות ק"ש, שאין לומר שברכות אחרונות של קריאת שמע סמוכות לראשונות כיון שאינן מאותו ענין. וצ"ל דשאני ברכת הגפן שהיא חלק מקידוש, ועל כן יש מקום להקשות מדוע ברכת הקידוש אינה נחשבת סמוכה לברכת הגפן. משא"כ בברכות ראשונות של ק"ש, דמאחר והן אינן ברכות ק"ש הן לא נחשבות סמוכות לאמת ויציב שנחשבת ברכת ק"ש.

3 שאלת הרשב"א היא לשיטתו שברכה הסמוכה לחברתה היינו שפתיחת הראשונה היא פתיחת השניה. אבל אם נאמר שחתימת הראשונה היא הגורמת שהשניה לא פותחת בברוך, לא תיקשי

קושית הרשב"א ממאורי האש, שהרי זו ברכה קצרה שאין בה חתימה ואינה יכולה לפטור את הסמוכה לה מברוך.

